

Stockholm 2014-09-17

Länsstyrelsen i Norrbottens län

E-post: norrbotten@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen Norrbotten, dnr 101-6219-2014

Remissvar avseende förslag till regional strategi för hållbar mineralutvinning i Västerbottens och Norrbottens län (version 0.6; Arbetsmaterial)

SveMin är nationell branschförening för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. Antalet medlemsföretag uppgår till ett 50-tal. Medlemsverksamheterna förekommer i hela landet, varav gruvorna huvudsakligen är lokaliserade till norra Sverige och Bergslagen.

SveMin har inte deltagit i framtagandet av strategin eller tidigare yttrat sig över dess innehåll. SveMins remissvar utgår från ett branschperspektiv.

Generella kommentarer

En generell synpunkt är att det behöver förtydligas vilka målgrupperna för strategin är. Det vore också bra om strategin, i anslutning till beskrivningen av dess syfte, förklarar hur strategin kan bidra till att nå syftet, eventuella delmål, tidplaner etc. En sådan beskrivning skulle göra strategin mer konkret. För att öka möjligheten att omsätta strategin i praktiken behövs en tydlig beskrivning av (a) vad som ska uppnås, (b) rådande förutsättningar i förhållande till målet, (c) vilka svårigheter/hinder att nå målet som identifieras och slutligen (d) vilka åtgärder kan göras för att övervinna svårigheterna/hindren.

En alternativ struktur jämfört med nuvarande utformning av strategin skulle kunna vara att utgå från en beskrivning av möjligheterna att utveckla (a) befintliga gruvor, (b) prospekteringsverksamheten i länen, (c) nyetablering av gruvor samt (d) etablering av nya gruvföretag – med svenska respektive utländska ägare. En sådan beskrivning ger underlag för en analys av förutsättningar och svårigheter att kunna utveckla gruvnäringen i länen.

Synpunkter på strategins innehåll

Kapitel 3: Beskrivning av den regionala mineralstrategin

Avsnittet bör inledas med en beskrivning av strategins syfte. I övrigt bör avsnittet kortas ned och renodlas till att beskriva bakgrund och sätta strategin i sitt sammanhang. Delarna som beskriver förutsättningarna för svensk gruvindustri och hur den utvecklats i de aktuella länen bör lyftas ut till ett separat kapitel, till exempel inkluderas i kapitel 5.

I förhållande till strategins syfte är det bra att Sveriges position som gruvnation lyfts fram. För en tydligare beskrivning kan en hänvisning till kapitel 4 och 5 göras.

Den komplexa innebörden av begreppet hållbarhet bör finnas tillsammans med beskrivningen av strategins syfte eftersom målet är att främja en hållbar utveckling av gruvnäringen i länen. Resonemanget kring begreppet hållbarhet (som i remissversionen finns i kapitel 6) bör därför flyttas till det inledande avsnittet.

Det ger en bra översikt att lista styrkor och svagheter respektive hot och möjligheter för gruvindustrin men denna sammanställning bör läggas under en egen rubrik och skiljas från kapitlet som beskriver den regionala mineralstrategin. Därtill behöver innehållet i listorna justeras samt kompletteras med bland annat följande för branschen centrala frågor.

Hot/svagheter:

- Finansieringsproblem för juniora bolag och vid nyetablering av gruvor.
- Fortsatt behov av en stabil elenergiproduktion till konkurrensmässigt pris.
- Behov av en utbyggd och robust infrastruktur.
- Ökade punktskatter på energi.
- Enormt kapitalkrävande verksamhet som inte ger intäkter förrän flera år efter att verksamheten inletts.
- Svårt att parera höga fasta kostnader mot en global råvarumarknad med fluktuerande priser.
- Utdragna, alltmer omfattande och därmed svåröversägliga tillståndprocesser.
- Bristande förståelse från allmänhet om det globaliserade behovet av metaller.
- Bristande förståelse för att återvinning inte kan möta omvärldens efterfrågan på metaller.

Styrkor/möjligheter:

- God kunskap om såväl prospektering, som gruvteknik, anrikningsteknik och miljöteknik.
- Väl utvecklad teknik inom ovanstående områden.
- Hög ambition att utjämna könssegregering samt goda möjligheter att öka andelen kvinnlig arbetskraft.

Vissa faktauppgifter i tabellerna i avsnitt 3.3 och 3.4 är inaktuella och behöver uppdateras.

Kapitel 4: Samhällets behov av mineral – ett globalt perspektiv

SveMin anser det bra att det moderna samhällets, liksom utvecklingsländernas, behov av mineral och metaller har ett eget kapitel. Däremot behöver det ännu starkare framhållas att fortsatt tillgång till mineral och metaller är nödvändigt. Kopplat till detta föreslår SveMin en utbildningsinsats för allmänheten om metallers betydelse, se kapitel 6 nedan.

Rubriksättningen i kapitel 4 är förvirrande eftersom nuvarande rubriker i praktiken säger samma sak. Det vore bra med en mer stringent struktur och tydligare beskrivning av varför det, kopplat till omvärldens efterfrågan, behövs fortsatt gruvdrift i Sverige och i de aktuella länen.

Avsnitt 4.5 bör flyttas till kapitel 5 för att ge läsaren en samlad bild av regionens förutsättningar. Beträffande tabellen som visar generella svårigheter för gruvbranschen respektive möjligheter för Västerbotten och Norrbotten – se kommentarer ovan (under synpunkter på kapitel 3) avseende brister i uppräkningsen av hot/svagheter samt styrkor/möjligheter. Innehållet i tabellen ("ökad kon-

kurrens om markanvändning”) bör kompletteras med att det i regionen finns komplicerade motstående intressen genom att områden är avsatta för olika typer av riksintressen.

Kapitel 5. Regionens minneralsektor

Beskrivningen av länens förutsättningar (se avsnitt 3.4 i remissversionen) och gruvverksamheten i länen bör flyttas till detta kapitel. Beskrivningen i avsnitt 3.4 är mer optimistisk än verkligheten och behöver ses över. Läsaren kan förledas tro att delar av strategin redan är uppfyllda genom driften av nuvarande gruvor och pågående prospekteringsverksamhet, och att det som återstår är att åstadkomma hållbarhet i befintliga verksamheter. I själva verket är svårt och kostsamt att bedriva gruvverksamhet och företagen möter olika utmaningar som håller tillbaka utvecklingen. Till exempel har prospekteringstakten för närvarande avtagit och gruvföretagens lönsamhet sjunkit till följd av fallande råvarupriser på flera metaller. Det bör också nämnas att gruvindustrin arbetar aktivt med frågor som rör hållbarhet. Likaså vore det bra med exempel som beskriver vilka tidsperspektiv en gruva kan ha liksom hur återställande och efterbehandling av gruvanläggningar går till. Att denna typ av information lyfts fram är centralt för att kunna öka allmänhetens förståelse och acceptans för branschen och det är också en del i bedömningen av hållbarhet inom gruvindustrin. Det behöver framgå att det finns goda förutsättningar att utveckla gruvindustrin i länen, men att det förutsätter ett långsiktigt perspektiv och medvetna satsningar från samhällets sida.

Strategin saknar en beskrivning av prospekterings betydelse för gruvnäringen. Rätten att få bedriva undersökningsverksamhet i olika områden måste säkerställas för att gruvnäringen ska kunna utvecklas och fortgå. Utan prospektering blir det inga nya gruvor och befintliga gruvor kommer inte att kunna utvecklas. Strategin bör också uppmärksamma det faktum att prospektering behöver genomföras på stora områden, men att verksamheten har liten påverkan på omgivningen och pågår under relativt kort tid. Prospektering har normalt ringa påverkan på andra näringars förutsättningar att bedriva verksamhet. Däremot kan etablering av nya gruvor i vissa fall konkurrera med andra näringar och intressen och i dessa fall behövs alltid bra arbetssätt, bra samrådsformer och bra metoder för samverkan.

I tabellerna är många av uppgifterna flera år gamla och behöver uppdateras. Som exempel kan nämnas (sid. 18) att Aitik är Skandinavien största dagbrott och en av Europas största koppargruvor. Det vore lämpligt att i det här avsnittet lyfta fram vad som gör svenska verksamheter så framgångsrika, exempelvis framställning av världsledande råvaruprodukter, metoder för utvinning av låggradiga malmer samt tekniker för att hantera och omhänderta komplicerade utvinningsavfall. Det är bland annat dessa faktorer som gör att de svenska gruvföretagen lyckas bra i konkurrens med omvärlden.

Systemet med tillståndsprövning beskrivs inte på ett relevant sätt. SveMin föreslår att beskrivningen av vilka tillstånd som behövs för olika delar av gruvverksamhet istället kopplas till en beskrivning av förutsättningarna att (a) bedriva prospekteringsverksamhet, (b) utveckla befintliga gruvor samt (c) nyetablera gruvor och att strategin belyser vilka svårigheter som kan vara förenade med de olika tillstånd som behövs.

Kapitlet bör kompletteras när det gäller frågor om samhällsanpassning. I strategin konstateras korrekt att det inte är rimligt att vänta att arbetskraften som behövs för anläggningsarbeten när en ny gruva öppnas bosätter sig på orten. I bygg- och etableringsskeden kan det alltså behövas tillfällig arbetskraft som täcks av ”fly in fly out” eller med långpendling inom ett stort område. Detta bidrar till en positiv utveckling generellt på arbetsmarknaden, både i och utanför Sverige. För drift och utveckling av befintlig verksamhet finns däremot i många fall ett behov av permanent ökad arbetskraft, vilket kan ge ett socialt och ekonomiskt tillskott till berörda kommuner genom inflyttning. För

att möta detta har kommunerna, tillsammans med olika företag i regionen, ansvar att på olika sätt åstadkomma förutsättningar för att skapa en positiv samhällsutveckling.

Kapitel 6. Så blir visionen verklighet

Allmänt

Beskrivningen av begreppet hållbarhet borde läggas tidigare i strategin, se kommentar ovan (avslutningsvis under kapitel 3). I anslutning till detta avsnitt anser SveMin att meningen (sid. 24, sista stycket) som lyder "En hållbar utveckling av gruvnäringen i Västerbottens och Norrbottens län innebär att prospektering och gruvdrift bör ske så att verksamheterna tar hänsyn till miljöpåverkan, social utveckling och befolkningens försörjning." borde kompletteras med en skrivning om att gruvindustrin behöver fortsätta arbeta för en sådan utveckling, men att det också förutsätter att andra delar av samhället är involverade och att det finns ett gemensamt ansvar för att åstadkomma en hållbar utveckling inom dessa områden.

SveMin anser att avsnittet om åtgärder borde utgå från de hot och svagheter som identifierats tidigare i strategin. De faktorer som anges som svårigheter/hinder att nå målet med strategin borde rimligen vara utgångspunkt för vilka åtgärder som behövs. Avsnittet bör renodlas till att avse åtgärder och kortas ned så att de beskrivande delarna fogas in på lämpliga ställen i tidigare avsnitt.

SveMin anser att mineralstrategin bör utgå från följande åtgärdsområden.

1. Tillgång till mark

- a) Prospektering
- b) Gruvdrift (befintliga gruvor respektive nyetableringar)
- c) Konflikt med motstående intressen

2. Tillgång till bostäder / hållbar samhällsplanering

- a) Lokala förutsättningar att klara utbyggnad
- b) Skilj på varaktig respektive tillfällig arbetskraft och anpassa åtgärder för respektive behov
- c) Utveckla metoder för att andra näringar (bl.a. ytberoende verksamheter som rennäring och turism) ska kunna utvecklas och expandera tillsammans med en expansiv gruvnäring och samhällsutveckling som innebär att nya landområden tas i anspråk
- d) Ta tillvara innovationskraft och kunskap/erfarenhet hos inflyttande personer för att utveckla lokalsamhällena

3. Förutsägbara och effektiva processer för koncession och tillståndsgivning

- a) Prospektering
- b) Bearbetningskoncession
- c) Miljötillstånd
- d) Övriga tillstånd och godkännanden

4. Energitillgång

- a) Tillgång till elenergi (och pris)
- b) Bränslen till konkurrenskraftiga priser

5. Kapitalbehov

- a) Tryggt finansieringsklimat
- b) Utländskt kapital

6. Miljö

- a) Förutsägbara krav
- b) Branschens påverkan – rimliga avvägningar

7. Infrastruktur

- a) Strukturell analys inom transportområdet
- b) Klimatanpassade och effektiva transporter

8. Kompetensförsörjning

- a) Arbetsgivare inom olika branscher ska kunna erbjuda attraktiva arbetsplatser och modern personalpolitik som bland annat innebär minskad könssegregering
- b) Ta tillvara medflyttandes kunskaper och erfarenheter (se även ovan, p. 2 (d))

9. Information / kommunikation

- a) Utbildning av allmänheten (gruvindustrins betydelse – samhällets behov av mineral och metaller)

10. Konjunktur och konkurrenskraft

- b) Förståelse för att gruvverksamhet är projekt som tar lång tid att genomföra och är mycket kapitalkrävande redan innan verksamheten har påbörjats
- c) Förståelse för att affärsmässigheten i gruvindustrin i hög grad styrs av yttre faktorer som globala råvarupriser
- d) Punkt (a) och (b) ovan behöver förstås i samband med utvecklingen av tillståndsprövningar för gruvverksamheter; för att kunna planera och genomföra projekt är det mycket viktigt att tillståndprocesserna är förutsägbara i tid
- e) Bibehålla en fortsatt hög nivå inom forskning och utveckling

Om så efterfrågas kan SveMin förklara valet av ovanstående åtgärdsområden, lämna information om arbete som redan bedrivs inom vissa områden samt i vissa delar lämna mer detaljerade förslag på åtgärder.

Stockholm, dag som ovan

Med vänlig hälsning,

SveMin genom

Per Ahl, VD

Kerstin Brinnen

Anders Lundkvist / Kerstin Brinnen
Anders Lundkvist
e.u.

